Bogusław A. Tomaszewski

Od Piaśnicy po Dniestr

Przebieg i oznakowanie granic II Rzeczypospolitej

Wydanie II

MUZEUM Polskich Formacji Granicznych im. mjr. WŁADYSŁAWA RAGINISA

Bogusław A. Tomaszewski

Od Piaśnicy po Dniestr

Przebieg i oznakowanie granic II Rzeczypospolitej

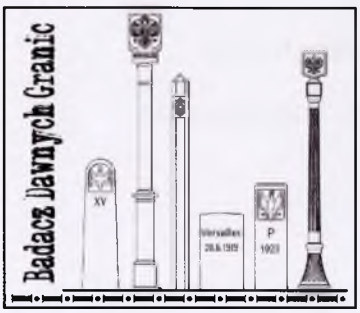

Szczecin 2024

MUZEUM
Polskich
Formacji
Granicznych
im. mjr. WŁADYSŁAWA RAGINISA

SPIS TREŚCI

Wstęp 7
Jak to kiedyś bywało. Granice i znaki graniczne na przestrzeni dziejów 11
Polska 1920–1939: położenie, terytorium, granice 21
Pogranicze i formacje strzegące granicy 25
Ludzie 39
Granica morska 45
Granica z Niemcami 49
Granica z Wolnym Miastem Gdańsk 103
Granica z Litwą 123
Granica z Łotwą 131
Granica ze Związkiem Socjalistycznych Republik Rad 155
Granica z Królestwem Rumunii 173
Granica z Republiką Czechosłowacji 197
Zakończenie 247
Szablony 251
Słowniczek 267
Bibliografia 271
Źródła, właściciele i autorzy ilustracji. Wyjaśnienie skrótów 279

MUZEUM Polskich Formacji Granicznych
im. mjr. WŁADYSŁAWA RAGINISA

Recenzent: ppłk SG dr Artur Ochał

Redakcja: Dorota Mazek

Korekta: Dorota Mazek

Projekt graficzny okładki: Bogusław A. Tomaszewski

Skład: Bogusław A. Tomaszewski

W projekcie użyto czcionek: *Apolonia, Calibri, Times New Roman*

Zdjęcie na stronie 4 okładki przedstawia Autora w mundurze komisarza SG w odtworzonym pomieszczeniu biurowym z lat 30., aranżacja: Miłosz Filipowiak, Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie.

Publikację wydano ze środków własnych Autora.

Wydanie II poprawione i uzupełnione

© Copyright by Bogusław A. Tomaszewski

ISBN 978-83-967781-1-6

MUZEUM
Polskich
Formacji
Granicznych
im. mjr. WŁADYSŁAWA RAGINISA

Bogusław A. Tomaszewski – pasjonat historii, członek Stowarzyszenia Weteranów Polskich Formacji Granicznych. Od blisko 40 lat badający dawne granice i znaki, które je oznaczały. Autor ponad dwudziestu artykułów opisujących przebieg i sposób oznakowania granic II Rzeczypospolitej. Uczestnik licznych sympozjów naukowych (w Muszynie, Poznaniu, Kołobrzegu, Pile i wielokrotnie w Lusowie w Muzeum Powstania Wielkopolskiego). Wieloletni społeczny konsultant Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie. Brał udział przy tworzeniu wirtualnego Muzeum Polskich Formacji Granicznych im. mjr. Władysława Raginisa (udostępnił swoje fotografie archiwalne ze służby w WOP, artykuły dotyczące znaków granicznych, pomagał w digitalizacji archiwalnej filmoteki – Kronik WOP). Współautor lapidariów granicznych m.in. w Szczecinie i Ustrzykach Górnych (na terenie placówek Straży Granicznej) oraz w Kołobrzegu (w Muzeum Oręża Polskiego). Za swoją działalność odznaczony m.in. Brązowym Krzyżem Zasługi (2020) oraz Srebrnym Medalem za Zasługi dla Straży Granicznej (2012).

Monografia pt. *Od Piaśnicy po Dniestr. Przebieg i oznakowanie granic II Rzeczypospolitej* autorstwa Bogusława Tomaszewskiego to efekt wieloletnich prac badawczych i terenowych prowadzonych przez autora. To końcowy wynik hobby, a w zasadzie pasji badacza dawnych granic i znaków granicznych II Rzeczypospolitej, okupionej godzinami spędzonymi na poszukiwaniu reliktowych granic. Autor prowadził kwerendy w archiwach polskich i zagranicznych, dokonał tłumaczeń dokumentów traktatowych m.in. z języków: niemieckiego, francuskiego, rosyjskiego, czeskiego i łotewskiego, a efekty swoich ustaleń weryfikował podczas wakacyjnych wypraw na dawne pogranicza.

W przeciwieństwie do innych prac poświęconych ochronie granic II Rzeczypospolitej, których celem jest zazwyczaj omówienie historii ich kształtowania się lub formacjom granicznym, opracowanie odnosi się do granicy jako linii rozgraniczenia sąsiadujących ze sobą państw i sposobów jej oznaczenia (demarkacji). Trzeba przyznać, że nie jest to łatwa tematyka, gdyż dokumenty archiwalne spisane są zazwyczaj specyficznym (technicznym) językiem, co wymagało od autora niezwykłej skrupulatności i cierpliwości. Monografia jak ocenia sam autor, nie jest przeznaczona dla szerokiej rzeszy czytelników, ale dla stosunkowo wąskiej grupy osób zajmujących się tematyką ochrony polskich granic, w tym dla dziejopisarzy regionalnych i rekonstruktorów historycznych. Z tych właśnie względów książka może stać się ważnym i pomocnym opracowaniem dla historyków polskich formacji granicznych.

ppłk SG dr Artur Ochał - historyk polskich formacji granicznych,
Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie

ISBN 978-83-967781-1-6
9 788396 778116

MUZEUM Polskich Formacji Granicznych
im. mjr. WŁADYSŁAWA RAGINISA